

Mahe- ehk ökopõllumajanduslik loomakasvatus

Mahepõllumajanduslik loomakasvatus alustajatele
Margo Mansberg
Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus
Sügis 2018

Loomakasvatus

	2016	2017
Veised	44 675	48 303
sh lüpsilehmad	1881	1869
sh lihaveise ammlehmad	16 045	17 971
Lambad	51999	48 931
Kitsed	1629	1675
Hobused	1952	1859
Sead	681	525
Kodulinnud	33 992	33 530
sh munakanad	19 008	21 783
Küülikud	2930	512
Mesilased (perede arv)	2717	2775

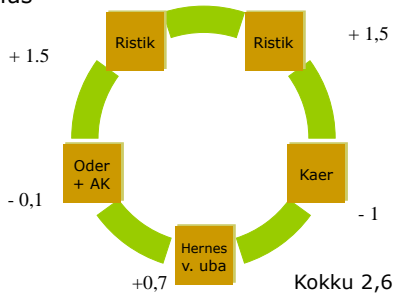
- Mahesööt
- Mahepõllumajanduslik loomakasvatus on maaga seotud tegevus
- Loomuomane käitumine
- Võimalus väljas olla
- Keskkonda sobiva loomarassi valimine
- Keskkonna reostuse vältimine
- Oma karja järelkasv
- Terved loomad annavad head toodangut
- Piisavalt ruumi

Külvikord loomakasvatuses

- Põllukülvikorrad
  - sigadele ja lindudele
  - mäletsejatele
- Rohumaade külvikorrad
- Karjamaade külvikorrad

Näited

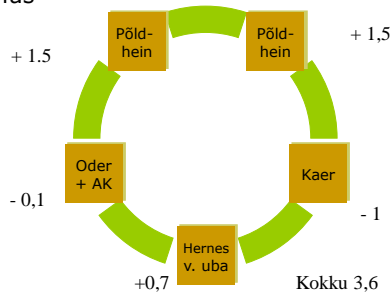
Huumus

Näited

Huumus

Sõnnik v. kompost +1

Karjamaade külvikord

- Eriti oluline lammastele ja kitsedele
- Karjatamine
- Söödatootmine (siloks ja heinaks)
- Karjamaade uuendamine
- Erinevad tegevused on võimalik panna roteerima – ehk luua külvikord

Külvikord sigadele

- Põldhein – siloks
- Põldhein – sigade karjatamine
- Talinisu, taliraps – pärast koristust karjatamine
- Kaer – karjatamine
- Hernes või uba – karjatamine
- Oder + AK
- Sobib ka lindudele

Milliseid loomi võib ettevõttesse tuua?

- Põhimõtted:
  - Oma karja järelkasv on eelistatud, sest
    - kohanemine teie ettevõtte tingimustega
    - vähendate sissetoodavate haiguste riske
    - teisest mahe ettevõttest

Mittemahe ettevõttest lubatakse tuua

- Ainult esmapoegimata emasloomi – kui pole piisavalt saada maheloomi
  - veised ja hobused - 10% oma põhikarja loomade arvust
  - lambad, kitsed ja sead - 20% oma põhikarja loomade arvust
  - Kuni 40% ettevõtte olulise laiendamise, ohustatud loomatõugude, teist tõugu loomade kasvatamise või uue loomakasvatusharu kavandamise korral (vajalik PMA nõusolek)
  - OHUSTATUD TÕU PUHUL VÕIB KA POEGINUD LOOMI TUUA – Eesti maakari

Mittemahe ettevõttest lubatakse tuua

- Kui maheloomi pole saada, võib tõuaretuse eesmärgil ettevõttesse tuua mittemahepõllumajanduslikult peetavaid täiskasvanud isasloomi
- NB! Tuleb silmas pidada, et mittemaheloomade sissetoomisel rakendub neile üleminekuage (hobused ja liha tootmiseks kasutatavad veised – 12 kuud; lambad, kitsed, sead, piima tootmiseks kasutatavad veised – 6 kuud)
- Juurde tulnud loomade toodang tuleb kuni nende loomade üleminekuaja lõppemiseni hoida maheloomade toodangust eraldi

Mittemahe ettevõttest lubatakse tuua

- Kuni 3 päeva vanuseid tibusid
- Kuni 18 nädala vanuseid noorlinde munade tootmiseks (eritingimustel)

Mahekanala Taanis

Loomatervishoid

- Reeglid, mis on kehtestatud pidamistingimuste juures, toetavad loomade pidamisel nende paremat tervislikku seisundit – liikumine, suurem pindala looma kohta, liikumine väljas aastaringsest.
- Söötmise reeglid peaks seda sama tegema, kui sööt suudetakse toota parimal kvaliteedil – mitmekülgne söötmine – nt: koresööt kõigesööjatele.

Loomatervishoid

- Haiguste ennetamine põhineb loomade heal kohtlemisel ja nendele parimate tingimuste loomisel
- Olulised on ka kohalikesse tingimustesse sobivad loomatõud ja ka loomaliik
- Puudushaiguste ennetamiseks on oluline õige söötmine, õige külvikord ja vajadusel lubatud lisaöödad

Loomatervishoid

- Veterinaarsed menetlused haiguste ennetamiseks on keelatud
- Nt: Raua süstimine põrsastele, seleeni süstimine talledele ja vasikatele, rutiinne parasiitide tõrje
- Looma välimiku muutmine on keelatud
- Nt: sabade eemaldamine, hammaste murdmine põrsastel, lindude nokkade lühendamine
- Sarvede nudistamist lubab PMA erandjuhul – tuleb taotleda luba

Loomatervishoid

- Vitamiinide süstimine ennetavalt ei ole lubatud
- D-vitamiin** vajalik Ca ja P ainevahetuseks (sellepärast peavad loomad väljas käima)
- E-vitamiin** rakkudes transpordi ülesanne ja vajalik ka sigimiseks
- B rühma vitamiinid** olulised sigimiseks

Loomatervishoid

- Kust põrsad saavad oma rauavajaduse, et toota punaseid vereliblesid? – nõue on, et neil peab olema kokkupuude maaga ja sealt see tulebki
- Kust saavad loomad D-vitamiini, et oleks korras ainevahetus – nõue regulaarselt välja saada, UV kiirguse abil suudavad ise seda toota oma organismis

Loomatervishoid

- Mäletsejad on tänu oma bakteriaalsele seedimisele võimelised tootma kõiki vajalikke vitamiine oma tarbeks
- Sigadele ja lindudele lubatud lisaöödaga vitamiine lisaks manustada
- Hästi toodetud kvaliteetne sööt sisaldab ka palju vajalikke vitamiine
- Vitamiinide saamise allikaks on nt lehistegemine loomadele ja võimalus ka talvel käia võsas pungasid närimas

Loomade ravimine

- **KUI** loom haigestub, siis peab teda aitama ka mahetootmises
- Kasutada võiks alternatiivseid ravimeetodeid, omal kohal rahvameditsiin
- Vajadusel saab ja tuleb kasutada tavapäraseid veterinaarravimeid

Loomade ravimine

Allopaatiliste ravimite kasutamise reeglid:

- Loom, kelle eluiga on üle 1 aasta, võib teha kuni 3 ravikuuri aastas
- Kui eluiga on alla aasta, võib teha 1 ravikuuri
- Keeluaeg loomale allopaatilise veterinaarravimi manustamise ja sellest loomast mahetoidu tootmise vahel peab olema 2 korda nii pikk kui ravimile tavatootmises ettenähtud keeluaeg või 48 tundi, kui keeluaega ei ole määratud.
- Vaktsineerimised (marutaud, teetanus jne), parasiititõrje ja kohustuslike haigustõrjeprogrammide raames tehtavad raviprotseduurid on lubatud ja neid ei arvestata ravikuurina

Loomade ravimine

- Nt: kõhulahtisuse korral – tammekoore tee, linaseemne keedis, must tee jne ehk taimeteraapia
- Viin, taimeõli, akupunktuur, nõelravi on kõik lubatud võtted
- Homöopaatia – on lubatud

Ennetavalt parasiitide vastu

- Erinevate vanusegruppide eraldamine karjatamisel
- Karjatamise süsteemi loomine
- Nakkusvabad karjamaad
- Hiline karjatamise algus
- Ülekarjatamise vältimine
- Immuunsüsteemi tugevdamine

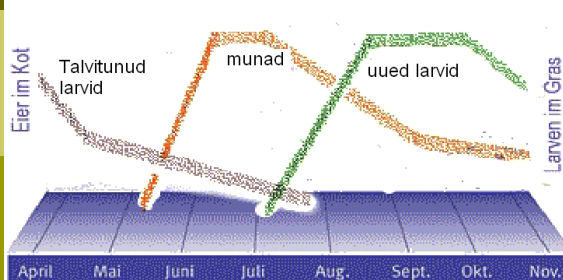
Ennetavalt parasiitide vastu

- Ädalatelt silo tegemine
- Karjamaade vahetamine süsteemselt
- Karjamaade äestamine peale karjatamist
- Märgade kohtade eraldamine karjamaast
  - Maksakaanid

Loomade toomisel võõrastest karjadest (PULLID, JÄÄRAD)

Ennetavalt parasiitide vastu

Munade ja larvide arvukus karjamaal

Lisasööda söötmine

- Lisasöötmise hügieen
- Et ei asuks maapinnal
- Et sööt ei saaks niiskust

Ravimine parasiitide puhul

- Tuleb kindlaks teha, kelle vastu peab ravim mõjuma?
- Ravimi valik ja manustamise viis on olulised. Vaheta preparaate pidevalt. Ja mitte ravimi nimetuse, vaid toimeaine järgi
- Millal ravimit manustada:
  1. Enne karjamaale minekut
  2. Kesksuvel
  3. Sügisel enne lauta jäämist

Nõuete selgitus tootjale

- Juhendmaterjal mahepõllumajanduse nõuete kohta (2018)
- Elektrooniliselt:
www.maheklubi.ee Tootja > Materjalid > Nõuete selgitus tootjale
- www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/mahepollumajandus